

DANMARK SMITTSKYDD

Lokal samverkan nyckel när

HERNING, DANMARK

Danmark tar krafttag med att reducera förekomsten av virus-sjukdomen PRRS i landets grisbesättningar. Lokal samverkan under ledning av griskonsulent och veterinär är nödvändig om planen ska lyckas.

Den dök upp i början av 1990-talet. Porcin reproduktions- och respirationsyndrom, eller PRRS som man säger i dagligt tal, är en extremt smittsam virussjukdom som enbart drabbar grisar och framför allt påverkar saggans reproduktionsförmåga och smågrisdödligheten.

De negativa effekterna är inte lika stora bland tillväxtgrisarna men sjukdomen leder till problem med luftvägarna som i sin tur kan orsaka bakteriella infektioner som kräver behandling med antibiotika.

Det är främst länder med stor grisproduktion som drabbas. I grunden finns två varianter – en amerikansk

Nicolai Rosager.

och en europeisk – men viruset muterar och exempelvis har Spanien under ett par år haft problem med en ny variant av PRRS som har fått stor negativ påverkan på produktiviteten i många spanska besättningar.

– Det finns ett klart samband mellan gristätheten och spridningen av sjukdomen. Vi ser det här i Danmark där förekomsten är mycket högre på Jylland och på Bornholm jämfört med Fyn och Själland, säger Nicolai Rosager Weber, veterinär och chefskonsulent på Landbrug & Fødevarer och projektledare för reduktionsplanen.

Projektet finansieras med medel från Svineavgiftsfonden som grissuppfödar-

na själva betalar in till. Målsättningen är att till 2026 ha 85 procent av saggbesättningarna och 75 procent av slaktgrisbesättningarna fria från PRRS.

Varför sker detta just nu?

– Det har varit på gång flera gånger men jag skulle säga att utbrottet 2019 på en galtstation i Horsens blev startskottet. Då satte sig Fødevestyrelsen, Landbrug & Fødevarer, slakterierna och veterinärorganisationerna ned och började arbeta tillsammans. Det resulterade i strategin, säger Nicolai Rosager Weber.

Danmark har sedan tidigare ett öppet register som visar hälsoläget i olika besättningar. Det är numera också lag på att alla grisbesättningar ska ha en känd PRRS-status som vem som helst kan kolla upp.

– Det finns inget annat land i världen med dessa öppna data och det var från början böndernas eget val att ha det på det viset. När man gör affärer med någon är det viktigt att känna till hälsostatusen, säger Nicolai Rosager Weber.

Utifrån PRRS-läget i de olika besätt-

ningarna har projektet delat in landet i 58 olika regioner och utsett ansvariga veterinärer samt lokala koordinatörer. Efter en första kartläggning av området börjar det i regel med möten där de aktiva uppfödarna kan snacka sig samman.

På Bornholm fanns en så stark lokal vilja att börja arbetet omedelbart att 50 grisbönder fonderade 1,7 miljoner danska kronor så att de anställda på det andelsägda slakteriet inte skulle behöva sägas upp när antalet grisar minskade till följd av saneringen.

”Kanske behövs en lagstiftning”

Arbetet bedrivs både med morot och med piska. Slakterierna har kommit överens om ett avdrag på 20 öre för den som levererar PRRS-positiva grisar. Efter fyra månader stiger avdraget till 40 öre och så vidare.

Att minska förekomsten av PRRS är en ekonomisk ansträngning för den enskilde grissuppfödaren. Det tar nämligen minst ett år innan verksamheten är tillbaka i full produktion. Totalt är det runt 300 saggstall, 900 tillväxstall

Nu ska jätteproduktionen med 7 600 saggor saneras

LEM, DANMARK

Ekonomin för de som exporterar smågrisar till Tyskland är för närvarande riktigt god så saneringen av PRRS kunde ha kommit vid ett bättre tillfälle.

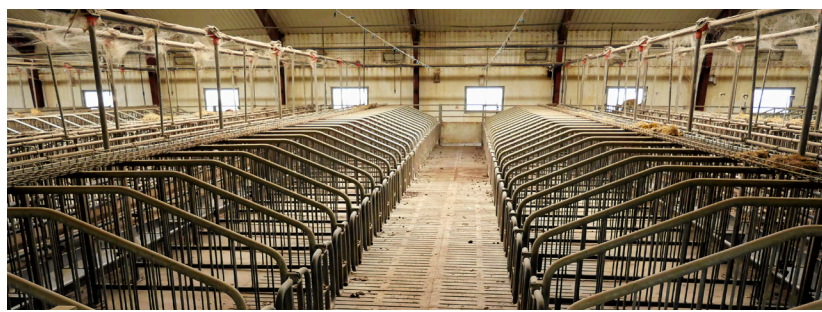
– Men vi hoppas att den blir en vinst i framtiden, säger Torben Poulsen, ägare till en av Danmarks största smågrisproduktioner.

Vi befinner oss på danska västkusten, ganska mitt på Jylland nära staden Ringkøbing. Här ligger grigsårdarna tätt vilket också framgår av PRRS-kartan. I området finns sjukdomen i 45 procent av stallen.

Klaptoft A/S i Velling och systerföretaget Prima Svin A/S i Ølstrup ägnar sig nästan uteslutande åt smågrissuppfödning med export till Tyskland. Varje torsdag kommer en djurtransport och lastar för vidare färd söderut.

Med totalt 7 600 saggor och 285 000 smågrisar per år tillhör företagen de tio största produktionerna i Danmark.

Huvudägaren Torben Poulsen startade 1995 med uppfödning av frilandsgrisar. 2003 skiftade han till konventionell produktion och i dag finns totalt 7 600 saggor på två anläggningar som ligger knappt en mil från varandra.

Semineringsstallet med 800 platser är bortsett från några yngre grisar i boxar helt tomt och kommer så att förbli fram till i början av 2024.

Torben Poulsen.

Henrik Poulsen.

– Vi som exporterar till Tyskland tjänar bra med pengar för tillfället. Det handlar om ungefär 650 danska kronor (drygt 1 000 svenska kronor) per smågris, berättar Torben Poulsen.

Sjukdomen har funnits i många år

Men om man vänder på saken är det förstås ingen nackdel med god likviditet när företaget sedan i början av oktober har gått in i PRRS-saneringen. Anlägg-

ningen Ølstrup lite norrut ska dels saneras medan den närmaste anläggningen Klaptoft töms helt och hållet.

– Att vi gör en delsanering beror på att vi där har gårdar i vår närhet och måste försöka göra det hela samtidigt med dem. Det finns bland annat en integrerad produktion som kan innebära problem från smittosynpunkt för vår del, förklarar Torben Poulsen.

Sjukdomen har funnits i stallarna under många år. Gyltorna vaccinerar vid ankomst och alla smågrisar vid avvänjning. För att skydda mot PRRS används till skillnad från vid andra sjukdomar ett levande vaccin vilket innebär att saggorna kan smitta varandra.

– Man kan säga att vi har lärt oss att leva med PRRS. Men vi köper vaccin för säkert 1 miljon kronor per år och har mycket merarbete, framför allt

när det kommer till att vaccinera smågrisarna, säger Torben Poulsen.

Det är i utbrottsfasen som produktionen tar mest stryk, speciellt när det kommer in nya PRRS-varianter i stallarna. De vanligaste följderna är för tidigt födda grisar som inte hittar till saggans spenar eller att saggan kastar och får dödfödda smågrisar.

– Att bara ha PRRS är inte det värsta du kan råka ut för. Men när grisarna får andra lungsjukdomar ovanpå blir det inte roligt, konstaterar Torben Poulsen.

Hans brorson Henrik Poulsen följer med från kontoret till närmaste gården Klaptoft. Vi går in i ett semineringsstall där alla de 800 burarna står tomma. Det finns fortfarande grisar kvar i några boxar och saneringen av stallet görs i början av det här året.

Planen är att anläggningen i början av februari ska stå helt tom i en vecka. Efter det att saneringen är utförd dröjer det tre veckor innan nya grisar kommer in.

– Under tiden har vi satt in 3 500 gyltor för seminering i två hyrstall. Det var inga större problem att få tag på lediga stall, säger Henrik Poulsen.

Det finns en god uppslutning för reduktionsplanen bland traktens grissuppfödare. Att de med integrerad produktion är mest tveksamma är inte så konstigt, tycker Torben Poulsen.

– Har du integrerad besättning ska

PRRS-viruset ska reduceras

och 70 integrerade besättningar som ska saneras.

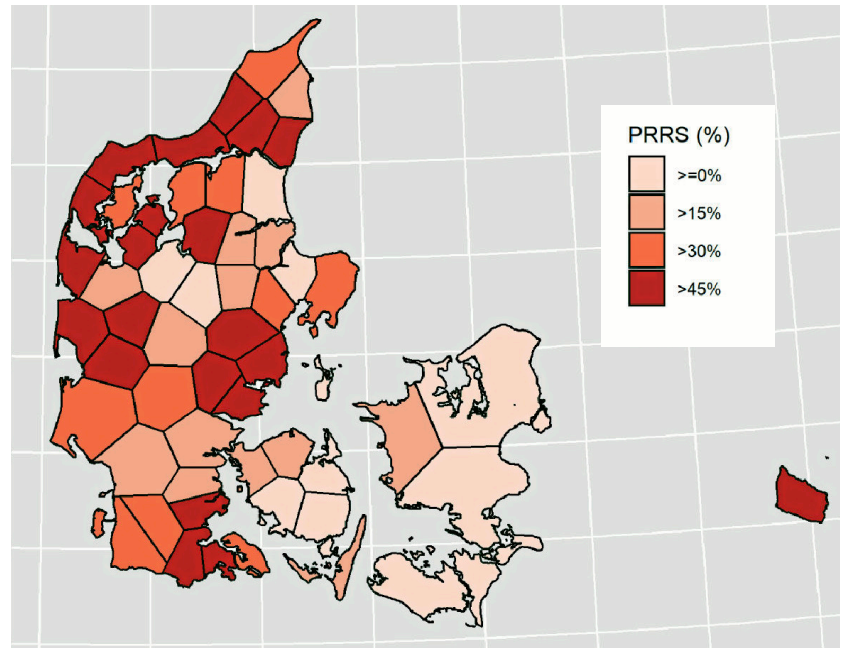
– Vi förväntar oss en ekonomisk press på de PRRS-positiva produktionerna. Förutom avdraget på slakteriavräkningen får de leva med högre veterinärkostnader. Man kan också förvänta sig högre efterfrågan och bättre priser på PRRS-fria smågrisar och moderdjur, säger Nicolai Rosager Weber.

Någon fullständig PRRS-frihet är det ingen som tror på. Dels kommer

det alltid att vara några som inte bryr sig om att sanera, dels krävs det så lite för att smittan ska ta fart igen. Men förhoppningen är i slutänden bättre produktivitet och minskad förbrukning av antibiotika och vaccin.

– För att bromsa återsmitta kanske det i framtiden behövs en lagstiftning, menar Nicolai Rosager Weber.

Göran Berglund 010-184 42 83
goran.berglund@landlantbruk.se

Kartan visar andelen grisbesättningar i Danmark som är smittade av virusjukdomen PRRS. Landet är indelat i 58 regioner. Ju mörkare röd färg, desto högre andel smittade besättningar.

KÄLLA: LANDBRUG & FØDEVARER

Fakta: PRRS-viruset

- PRRS-viruset är extremt smittsamt och muterar lätt. Det sätter sig i tonsiller, lungor, livmoder och mjälte och finns i blodet under 4–5 veckor.
- En sjuk gris smittar 2–5 andra grisar. Främsta spridningen sker vid flyttning av grisar, exempelvis efter avväjning av smågrisar.
- De mest effektiva sätten att begränsa smittspridning är fysiska barriärer i stallet, regelrätta byten av kläder och skodon samt grundlig handtvätt.
- Den allra viktigaste åtgärden är att inte köpa in smittade grisar.
- Luftburen smitta sker nästan uteslutande inom 500 meters avstånd men kan ske på så långt håll som 4–5 kilometer.

KÄLLOR: LANDBRUG & FØDEVARER, KÖPENHAMNS UNIVERSITET

Den stora smågrisproduktionen på Klaptoft inväntar totalsanering i början av 2024. Under Land Lantbruks besök i oktober 2023 fanns fortfarande en del grisar kvar.

Foto: Göran Berglund

stallet stå tomt i ett halvår medan vi med smågrisproduktion klarar oss med fyra veckor. Man får komma ihåg att det är grisproducenten som står för hela kostnaden.

Hur väl tror du att ni kommer att lyckas?

– Det är en otroligt ambitiös plan. De flesta tycker att det är en bra idé och på Klaptoft tror jag inte att vi kommer att få in PRRS igen. På Ølstrup är jag mer tveksam, säger Torben Poulsen.

Fram till försommaren kommer vaccineringen mot PRRS att fortsätta. Under sommaren slutar alla grisuppfödare i området med den samtidigt – och håller tummarna för att sjukdomen inte återkommer.

Göran Berglund
010-184 42 83
goran.berglund@landlantbruk.se

Fakta: Grisproduktion Torben Poulsen

- Torben Poulsen är huvudägare till två företag som med 7 600 suggor producerar sammanlagt 285 000 smågrisar per år.
- **Prima Svin A/S i Ølstrup** har 4600 suggor som producerar 170000 smågrisar för export och 5000 slaktsvin till ett danskt slakteri. Delägare och VD är Thomas Søby Carstensen. Resultat

efter skatt: 1,7 miljoner danska kronor (2022).

- **Klaptoft A/S i Velling** har 3 000 suggor som producerar 105 000 smågrisar för export och 5 000 svin till ett danskt slakteri. Delägare är Torbens brorson Henrik Poulsen. Resultat efter skatt: 4,3 miljoner danska kronor (2022).
- Det finns totalt 42 anställda.